

Guia de Recursos Didàctics d'Arqueologia a Catalunya
Treballs d'Arqueologia, 7, 2000: 3-6.

DIRECTRIUS PER LA CONSULTA DE LA GUIA

Sandra Montón

Aquesta guia neix amb la intenció de fer un recull general dels cada dia més nombrosos recursos didàctics que es poden trobar a Catalunya per l'ensenyament de l'arqueologia, la prehistòria, la història antiga i el món precolombí. Adreçada bàsicament al personal docent no universitari, cerca, precisament, facilitar el coneixement de les activitats que existeixen i convertir-se en una eina de consulta útil per a la planificació i tria d'activitats escolars.

La seva estructura és, per això, eminentment informativa. Bàsicament, consta de quatre apartats configurats per fitxes: oferta pedagògica dels museus, visites didàctiques a jaciments i itineraris arqueològics, tallers didàctics d'arqueologia i recursos editats a l'abast de l'alumnat. També hem inclòs un capítol genèric sobre les possibilitats didàctiques de l'arqueologia en el marc de la LOGSE.

L'oferta pedagògica dels museus

La primera secció de la nostra guia aplega els principals recursos didàctico-arqueològics que els museus de Catalunya ofereixen per treballar els períodes cronològics que hem proposat. En aquest sentit, hem recollit només la informació sobre museus que ofereixen visites didàctiques a la pròpia exposició del museu, a jaciments de l'entorn o que organitzen tallers d'arqueologia.

Les fitxes que hem dissenyat son configurades per dos blocs informatius. El primer fa referència al contingut arqueològic del museu i les seves activitats didàctiques. El segon engloba dades d'un caràcter més pràctic per facilitar el contacte amb el museu i ajudar el professorat a l'hora de decidir les activitats del calendari escolar.

El primer bloc conté els següents camps:

- Contingut arqueològic
- Període cronològic
- Visita didàctica al museu
- Materials didàctics per la visita a la secció arqueològica del museu
- Tallers didàctics d'arqueologia
- Visites didàctiques a jaciments/itineraris arqueològics
- Altres serveis
- Observacions

La informació del segon bloc s'estructura a partir dels següents camps:

- Comarca
- Adreça
- Telèfon
- Fax
- E-mail
- Pàgina web
- Propietat
- Condicionat per discapacitats
- Edifici on es troba

- Preus
- Horari Escolar

Cal que recordem que en aquesta guia només especifiquem la informació sobre la prehistòria, el món antic i el món precolombí. Per tant, el museu pot contenir material arqueològic u oferir activitats didàctiques d'altres períodes cronològics que no hagin quedat recollides.

En cas que s'ofereixin visites didàctiques als grups escolars, hem volgut indicar quina durada tenen i a quin nivell educatiu s'adeqüen. En la majoria dels casos, i sobre tot pel que respecte als museus de caràcter local, el temps de durada fa referència al conjunt de la visita al museu i no només a la secció arqueològica del museu, ja que resultava difícil destriar els temps específicament destinat a aquesta secció.

La informació sobre tallers i sobre visites a jaciments i itineraris arqueològics s'explicita en altres seccions de la guia. Per tant, aquí només indicarem quina oferta hi ha amb la seva referència a la secció corresponent.

Com veureu, en el tractament individualitzat de cada museu no sempre apareixeran tots els camps de la fitxa, sinó únicament aquells als que el museu dongui resposta. El camp "edifici on es troba" només s'omplirà quan les característiques arquitectòniques de l'edifici del museu tinguin un valor històric.

En aquesta secció de la guia, els museus apareixen agrupats per províncies. Dins de cada província, les fitxes se succeeixen seguint l'ordre alfabètic del municipi on es troba el museu. Alhora, cada museu té un codi de referència, que correspon a la seva fitxa, format per la lletra M (de museus), les lletres B, G, L o T (de Barcelona, Girona, Lleida o Tarragona) i un número.

Els tallers didàctics d'arqueologia

Aquesta secció de la guia aplega els principals tallers que es fan a Catalunya amb un lligam institucional, be perquè siguin organitzats des dels museus d'arqueologia, des dels municipis o des de la universitat.

La fitxa que hem dissenyat consta dels següents camps:

- Organitzat per
- Temes treballats
- Descripció i objectius del taller
- A qui s'adreça
- Durada
- Nombre de places
- Preu
- Lloc
- Materials de suport
- Telèfon de contacte

Com veureu, hem decidit agrupar els tallers en cinc grups (general, arqueologia, prehistòria, món antic i Amèrica precolombina) seguint un criteri fonamentalment cronològic i també metodològic. Així, a la secció general, apareixen els tallers amb una temàtica que travessa diferents períodes històrics. A la secció arqueologia, es troben els tallers que emfatitzen sobre tot els aspectes metodològics de la tasca arqueològica (bé a un nivell general o concret), encara que aquests aspectes es puguin exemplificar amb períodes cronològics. A les seccions restants podreu trobar els tallers que treballen aspectes diversos dels corresponents períodes cronològics.

També en aquest cas hem creat uns codis de referència, que coincideixen amb la fitxa, formats per la lletra T (de taller), les lletres G, A, P, M, AP (de general, arqueologia, prehistòria, món antic i Amèrica precolombina) i un número.

Visites didàctiques a jaciments/itineraris arqueològiques

En aquesta secció ens hem proposat fer una recopilació significativa d'aquells jaciments i rutes arqueològiques dels diferents períodes cronològics tractats per als que s'han organitzat visites didàctiques. Cal que quedi clar, per tant, que no es tracta d'un catàleg exhaustiu dels jaciments arqueològics de Catalunya. Tampoc s'han inclòs en aquesta secció aquells jaciments i rutes arqueològiques que, malgrat comptar amb materials didàctics per a la seva comprensió (elaborats generalment pel museu del que depèn el jaciment), no ofereixen visites organitzades als escolars. Aquests materials didàctics han estat indicats a la secció dels museus.

En aquest cas, la fitxa desenvolupada consta dels següents camps informatius:

- Tipus de jaciment/itinerari
- Cronologia
- Municipi
- Comarca
- Visita organitzada per
- Nivell escolar a què s'adequa
- Temps de durada
- Nombre de places
- Preu
- Material publicat relatiu a la visita
- Telèfon de contacte
- Fax
- Grau de dificultat en l'accés
- Observacions

Encara que, com ja s'ha comentat, només haguem recollit els jaciments dels períodes cronològics mencionats, en el cas que tinguessin restes medievals també ho hem indicat. Al camp "material publicat relatiu a la visita" no s'han inclòs les publicacions científiques, sinó únicament els materials didàctics destinats tant al personal docent com a l'alumnat.

Com en el cas dels museus, hem agrupat els jaciments/itineraris per províncies i, en la seva exposició, hem seguit l'ordre alfabètic del municipi on es troben.

Material de suport: recursos a l'abast de l'alumnat

Hem inclòs aquí una sèrie de recursos editats que també ajudaran el professorat en l'ensenyament de l'arqueologia. Més que mai, però, hem de dir que aquesta secció no té un caràcter d'exhaustivitat. La quantitat d'aquest material i la seva renovació constant en el mercat fan inviable la seva actualització contínua en una guia d'aquest estil. Això és especialment clar en el cas de la novel·la històrica, i sobre tot, quan és ambientada a la Roma i Grècia clàssiques o a l'antic Egipte. Per això, hem cregut més oportú prioritzar la utilitat del material a l'abast.

Hem format cinc grans blocs generals utilitzant un criteri cronològic-metodològic: general, arqueologia, prehistòria, món antic i Amèrica precolombina. Al grup "general" s'han llistat els recursos que aborden temàtiques que creuen diferents períodes cronològics. Al grup "arqueologia", els que incideixen més en els aspectes metodològics, encara que també s'exemplifiquin amb diferents períodes històrics. A la resta dels grups, s'han inclòs els materials que fan referència a les èpoques respectives.

Ahora, cada un d'aquests blocs ha estat subdividit en set categories: llibres de consulta, novel·les, contes, còmics, vídeos (documentals i pel·lícules), CdRoms i altres

(jocs, maquetes, retallables i desplegable). En cap cas, però, hem llistat la literatura produïda durant els propis períodes històrics que es tracten ni els llibres de text actuals.

El llistat dels diferents recursos segueix un ordre alfabètic d'autors i s'utilitza l'esquema d'una fitxa bibliogràfica amb una informació addicional: paraules clau i nivell escolar a qui s'adreça.

AGRAÏMENTS

Un projecte d'aquest tipus no hagués estat possible, evidentment, sense el suport i col·laboració de determinades persones i institucions.

Així, ha estat fonamental l'ajut constant de la Paloma González Marcén, des del moment que em va proposar tirar endavant aquesta idea fins a la seva publicació. Igualment necessaris han estat el Patronat Flor de Maig i el conjunt de gent que integra el grup Arqueologia i Ensenyament. Tots dos van facilitar l'entorn i les eines adequades per desenvolupar la feina que ha suposat aquest projecte. Gràcies també a la Núria Armentano i a la Cristina Masvidal, per la seva col·laboració en la recollida de dades, al Quim Parcerisas pel seu ajut en la realització de la versió informàtica, i al Toni Bardavio per les seves revisions de materials ja elaborats. El meu agraïment també a Rafael Mora pel seguiment d'aquest projecte i els seus esforços en la publicació d'aquesta guia.

Finalment, i sobre tot, una obra d'aquestes característiques no seria viable sense l'aportació de dades proporcionades pels diferents organismes que apareixen a la guia. Per tant, el meu agraïment més sincer a tots ells i a les persones que van facilitar les dades respectives.